

מראי מקומות- קידושין י'

הקידושין, אלא "בשעה שמקדשה בביאה, הרי באותה שעה היא מסורה לחופה, וחופה וקידושין באים כאחד".

(ד) **כל הבוועל דעתו על גמר ביאה- הק' תוס',** דהא ביבמות מבואר דקנאה בהעראה. ותי' בשם הרשב"א דשם מיירי דהערה ופירש,

וכאן מיירי בגמר ביאתו [ולכאור' משמע כן מהגמ', דהק' מאי נפק"מ, ותי' אם פשטה ידה וקבלה, אי"נ בכ"ג. ואם אף בהערה ופירש מיירי הגמ', מהו השאלה מהו הנפק"מ, הרי הוא ככל ציור במכלתין דאמר' דאינה מקודשת, ולא הק' מהו הנפק"מ, דודאי יש כמה נפק"מ, אבל אם הגמ' מיירי דוקא בגמר ביאתו, אי"כ שפיר יש להק', מהו הנפק"מ בין אם מקודשת באותו רגע או ברגע שאחר זה]. והק' הדברי יחזקאל (מ', א'), דלכאור' אין ידוע כוונתו אלא כשפורש אח"כ, וא"כ בשעת הקידושין לא הי' ידוע דכוונתו לקדשה, ולכאור' משמע דחולק על הרשב"א דס"ל דעדי ראוי וידיעה בעינן בשעת מעשה ממש. ותי' (אות ג') די"ל דכל תוך כדי דבור כאילו הוי עדיין בתוך המעשה, וכיון דנתברר בתכ"ד שהיתה כוונתו לקידושין בשעת העראה, סגי בהכי. ואף דבקידושין אמרי' דתכ"ד לאו כדבור דמי, זהו רק כדי לחזור מהקידושין, אבל לקיים הקידושין שפיר אמרי' דתכ"ד כדבור.

(ה) **ביאה נישואין עושה או אירוסין עושה- ע'** בר"ן (ה: בדפיו) שכ' דמוכח מהגמ' כאן דביאה שאחר קידושין מהני בתורת חופה, דאל"כ, איך מסופק הגמ' אם ביאת אירוסין הוא ג"כ נישואין או לא (וע' בביאור הגר"א [אה"ע ל"ג, ה'] באריכות, דכנראה דחולק על הר"ן, וצ"ע כוונתו). והק' הקהלות יעקב (סוף סי' י"ט), דאם ביאה עושה נישואין, א"כ למה נסתפק הגמ' דאולי לא יועיל בשעת אירוסין ג"כ, מאיזה טעם לא תועיל החופה לחול בב"א עם הקידושין. וביאר דלכאור' נסתפק הגמ' באם שייך נישואין באשה שאינה נתארסה עדיין, דאולי כל החפצא של נישואין שייך רק על מי שכבר נתארסה, וא"כ, כיון דמסקי' דכל הבוועל דעתו על גמר ביאה, א"כ גם האירוסין אין חל אלא עד סוף ביאה, א"כ שפיר נסתפק הגמ' אם שייך שיהי' נישואין ג"כ או לא. ועוד פי', דאולי נסתפק הגמ' אם שייך מעשה א' בב' חלותין, דאולי

(א) **עד שיהיו שוין כא'- פרש"י,** בני עונשין, למעוטי גדול הבא על הקטנה. והק' תוס', הא לכאור' מבואר דס"ל לרש"י דגדול הבא על הקטנה פטור, כיון שהיא לאו בת עונשין, וזה אינו, וכדתנן לקמן, דחייבין על קטנה בת ג' שהיא אשת איש. וכ' הריטב"א, דאין כוונת רש"י לומר דפטור לגמרי, אלא דנתמעט מהחידוש דסקילה, אבל מ"מ חייב חנק.

(ב) **תחלת ביאה קונה או סוף ביאה קונה- פרש"י,** באירוסין. וע' בקונטרסי שיעורים (י"ג, ב') שהביא מהמהר"י בירב שביאר דכוונת רש"י ליישב קו' תוס', דהק' מהגמ' ביבמות דאי' דתחלת ביאה קונה, וע"ז בא רש"י לומר דשם מיירי בביאה אחר אירוסין, דמהני מדין נישואין, וזה ודאי אפי' העראה קונה. וכ' הקונט"ש דזה לכאור' דוחק, ולכן פי' דכוונת רש"י כהריטב"א, דכ' דהצד דביאה נישואין עושה הוא ודאי רק ביאה גמורה, אבל לא הי' צד דתחלת ביאה קונה להיות נשואה ג"כ, ועפ"ז ביאר דזהו כוונת רש"י "באירוסין", דבנישואין אין שייך לחקור כן.

(ג) **אי"נ לכה"ג דקא קני בתולה בביאה- הק'** הרשב"א, אפי' אם תחלת ביאה קונה, הא בכ"ג הדין הוא דבתר נישואין אזלי', דהיינו, דאפי' אם היתה בתולה בשעת אירוסין, אם בעולה היא בשעת נישואין, אסורה לכ"ג. ותי' דע"כ הגמ' עכשיו סבר דביאה נישואין עושה, וא"כ שפיר היתה בתולה גם בשעת נישואין (ודלא כהריטב"א שהבאנו לעיל, דעל הצד דנישואין עושה ודאי צריך סוף ביאה). עוד תי', דמיירי בכנסה לחופה בלא קידושין, ובעלה בחופה לשם קידושין, "דמשעה שבא עליה קנאה, ונעשית כאשתו נשואה לכל דבר". וע' במשנה למלך (אישות י', ב') שנסתפק אם מהני חופה קודם קידושין, והביא ראוי מדברי הרמב"ן (שתי' כהרשב"א) דמהני חופה קודם קידושין, ודלא כתשו' משאת בנימין. וע' בשער המלך (חופת חתנים סי' ח', ד"ה ואולם, וכ"כ הקהלות יעקב, י"ט) שתי' דאין כוונת הראשונים לומר דעשה החופה קודם

קנינה לשום אישות. ולכן כתבו (על דרך תוס') שבאמת אי"ז ק"ו ממש, אלא הוקשו כסף שבבת ישראל לכסף שבשפחה כנענית, ונשאו ק"ו לחזק הדבר.

זו שביאתה מאכילתה- פרש"י, דנשואה פשיטא שאוכלת, משום דכתיב כל טהור בביתך יאכל אותו. והק' התוס' הרא"ש, דבספרי דרשי' כל טהור בביתך, ואילו לעיל (ה.) דרש עולא דארוסה אוכלת בתרומה מהא דכתיב קנין כספו, וכ' דנראה דההיא דעולא עיקר דרשה, וההיא דספרי אסמכתא בעלמא הוא [וואולם מדברי רש"י לא משמע כן, דכ' דהי' פשוט דנשואה אוכלת בתרומה מהא דכל טהור בביתך, וא"כ משמע לכאור' דדרשה מן התורה הוא (דאילו העיקר דרשה מקנין כספו, א"כ לכאור' זה הי' גם בארוסה)]. וע' בשיעורי ר' שמואל (קמ"ב) דבאמת י"ל דצריכי ב' קראי, דמדין קנין כספו דינה לאכול רק מכח הבעל, אבל משום הא דכל טהור בביתך יש לה דין עצמי לאכול בתרומה. והנפק"מ מזה הוא אם יהי' יוצא ידי נתינתו ע"י נתינה לה, דאם יש לה דין עצמי לאכול, א"כ יכול לצאת דינו ע"י נתינה לה, ואם אין דינה לאכול אלא מכח בעלה, א"כ אינו יוצא דין נתינה ע"י נתינה לה. ועוד כ' דמה דמרב"י עבדים של עבדי כהן, כ' החינוך (ר"פ) דזהו רק עבדי עבדיו, אבל עבדי עבדי עבדיו אינם אוכלים. וא"כ יהי' נפק"מ כלפי עבדי עבדי אשה, דאם אוכלת מחמת עצמה, א"כ גם עבדי עבדיה אוכלים, ואם לאו, א"כ הוי עבדי עבדים של קנין כסף, ואינם אוכלים (ולפי מש"כ רש"י דפסוק של כל טהור בנשואה כתיב, א"כ יהי' דינים אלו רק בנשואה).

זו שביאתה מאכילתה- הבאנו מה שהביא רש"י מהספרי דזה נלמד מכל טהור בביתך יאכל, דנשואה אוכלת בתרומה. אבל מה שארוסה אוכלת בתרומה, זה נלמד מוכהן כי יקנה נפש קנין כספו. וגם מי שקונה אשתו בשטר וביאה מאכילה בתרומה, כ' ורש"י בכתובות (נ"ח) דהיינו משום דאיתקש הויות להדדי. והק' האבני מלואים (תשו' י"ז, ד"ה ואכת'), למה לי היקש, תיפוק לי' דקנינו היא, והוי אשתו לכל דבר. וביאר דבאמת אין לארוס בארוסתו שום קנין, וא"כ ע"כ מה דדרשי' קנין כספו, היינו משום דקנאה בכסף, ומה דאוכלת בשאר אופני קנין הוא רק משום

ע"י מעשה ביאה א' אין שייך שיחול קידושין וגם נישואין.

נפק"מ ליורשה וכו'- כ' המגיד משנה (אישות י', א) "ולא אמרו [נפק"מ] אם מותר לבא עליה, ומשמע דאפי' ת"ל נשואין עושה, אסור לבא עליה, דהא מיחסרה כניסה לחופה". ולכאור' זה תמוה, אם נישואין עושה, לכאור' זה במקום חופה, וא"כ למה יהי' צריך חופה ג"כ. וע' בחי' הגר"ח על הש"ס (קע"ז) דכ' "והטעם דחופה, מלבד שהיא קנין, היא גם מעשה להתיר אשה לבעלה, ונהי דאמרי' שהביאה ג"כ כמו כחופה, אבל כ"ז הוא לקנין חופה, אבל להתירה לבעלה צריך חופה דוקא, ובביאה ליכא חופה, ולכך היא אסורה לבעלה עד שיכניסנה לחופה".

ומקבל את גיטה- ע' בתוס' דכ' להסתפק אם גם לאחר נישואין יכול האב לקבל גט של בתו קטנה. ולכאור' ספיקו צ"ע, הרי קטנה משנשאת יוצאת מרשות אביה לגמרי, וא"כ מהו הצד שיהי' יכול לקבל גיטה. וע' בשער המלך (גירושין ב', י"ח, ד"ה וראיתי) שכ' ד"כיון דע"י קידושין הן באין, ידו כידה, ויש לו כח לקבל גיטה".

ואם נשאת לכהן אוכלת בתרומה- פרש"י, דפחותה מבת ג' אין חופתה חופה הואיל ואין ביאתה ביאה. והק' הרשב"א, הא ארוסה מדינא אוכלת בתרומה, ורק דאינה אוכלת משום שמא תאכיל או משום סמפון. וא"כ, מה לי דחופתה אינה חופה, הרי סכ"ס אין שייך טעמים שלא להשקותה, ולא גרע ממסר האב לשלוחי הבעל או ממי שקבל עליו מומין דאוכלת בתרומה, אע"פ שלא נכנסה לחופה. ולכן ביאר הרשב"א בשם בעלי התוס', דכיון שאין ביאתה ביאה אף הוא חוזר ומשלחה אצל האב, ולכן איכא משום עולא וגם איכא משום סמפון, דדוקא בראוי' לביאה בדק לה קודם שנכנסה לחופה, ולא במי שאינה ראוי' לביאה.

ומה שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה- הק' הרמב"ן, הא בשפחה כנענית הביאה הוא ביאת איסור, וא"כ ודאי אינה קונה. עוד הק' הריטב"א, דמה לשפחה כנענית שכן אין

היקש דהויות. אולם ע' באבי עזרי (עבדים ב' י"א, ד"ה ועדיין) שתמה על האבנ"מ שביאר דקנין כספו היינו מה דהנקנה ע"י כסף, דלכאור' הביאור בקנין כספו היינו שהוא מקניינים שלו הוא. והוא ביאר דברי רש"י בכתובות באו"א, דהיינו שהי' אפשר לומר דהקנין אישות אינו בכלל גדרי קנין אלא רק חלות איסור, והי' אפשר לומר דאף דנקנית בכסף, וזה ודאי הוי גדר של קנין, דנלמד מקנין שדה עפרון, ואולי שאר הקנינים הם רק חלות של איסור, וע"ז כ' רש"י דכיון דאיתקש הויות להדדי, נמצא דכולהו הוו בגדר קנין הוא, וא"כ בכל הקנינים הם קנין כספו.

(ב) ומה שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה כספה מאכילתה בתרומה ולא חיישינן לסמפון- תמה הפנ"י, איזה ק"ו הוא זה, דהא סמפון אין שייך בשפחה, וכל המקום לאסור באשה הוא משום סמפון, ולא מצינו ק"ו כזה, ולכן פי' הק"ו באו"א מרש"י ותוס', ע"ש. ובחי' מהרי"ט פי' דכוונת הגמ' לומר שיש מקום לגזור ולתקן בשפחה משום סמפון מבאשה. והוא, משום דבשפחה יש מקום גדול לתקן משום סמפון, דלעולם יש חשש סמפון, ואף לאחר כמה שנים יהי' חשש שמא יתבטל המקח למפרע, ולא תהי' שפחת כהן, אבל לא תיקן משום סמפון. ואילו באשה, כל זמן שהיא ברשות אביה, אסורה לאכול בתרומה משום שמא תשקה לאחיה ולאחיותיה. ולאחר נישואין, שאין צריך לתקן משום שמא תשקה, גם אין צריך לתקן משום סמפון, שהרי הוא בודק קודם שבא עליה. ורק באופן שקבל מסר והלך, דאין שייך חשש שמא תשקה, אבל מ"מ אי' חשש לסמפון, בזה הי' מקום לגזור. וא"כ, אם בשפחה, שיש הרבה מקום לתקן, לא תקנו, כ"ש אשה, שלא שייך בה כ"כ לתקן, שלא תקנו.